

The Nobel Peace Prize Watch

Lay down your arms

www.nobelwillf.org ¹

Göteborg/Oslo, 23 oktober 2017

Stortinget, ved presidenten, Olemic Thommessen, P.B. 1700, 0026 Oslo

c.c. Stortingets valgkomite, ved lederen, Olemic Thommessen

c.c. Partigruppene på Stortinget

I. Stortinget må endre sin rutine for valg av medlemmer til Nobelkomiteen, lovgiverne må følge loven også i saker hvor det er svensk lov som gjelder

Når det i høst skal velges nye medlemmer til Den norske Nobelkomité, må Stortinget ta konsekvensen av de seneste avklaringer fra svenske myndigheter av oppgaver og ansvar innen Nobelstiftelsen, punkt II nedenfor. Disse avklaringene er juridisk bindende også når organet Nobelstiftelsen bistås av er parlamentet i et annet land.

Etter vårt syn medfører avklaringene at det opplegget for valg til Nobelkomiteen som ble innført i 1948, må opphøre. Stortingets oppgave handler ikke om norsk politikk og partipolitikk, ikke om hva representantene selv mener om fredspolitikk. Vi stiller oss bak de mange henstillingene til Stortinget siden 2007 om at representantene er juridisk forpliktet til å tjene Nobels spesifikke idé om *hvordan* landene kan samarbeide om en global fredssorden. Etter testamentet skal *Stortinget* velge de best egnete til å fremme Nobels intensjon. I dag mangler retning, idé og vilje til å utfordre troen på militær makt.

Omlegningen i 1948 bygde ikke på en tolkning av testamentet og det å overlate personvalget til partigruppene har åpenbart ikke tjent Nobels intensjon med å legge valget til Stortinget. Vår tolkning av testamentet er at Nobel ønsket en fagkomité, her som ved de fire øvrige prisene. Han må ha antatt eller forutsatt at Stortinget ville sikre ham en komité av fagfolk opptatt av "fredsforkjemperne" og deres arbeid med å fremme "fredskongressenes" ideer om "nedrustning" og "nasjonenes forbrødring". Venstres fredspolitikk (bl.a. voldgiftsadressen i 1891) hadde bragt Stortinget i første rekke med å støtte de nye fredstankene. Stortinget var blant de første parlamentene i Europa til å støtte det nye fredsarbeidet økonomisk, og dette var Nobel kjent med.

Adresser: mail@nobelwillf.org, Nobel Peace Prize Watch, c/o Magnusson, Marksandsgatan 63, 414 77 Göteborg, Sverige.

Fredsprisen for 2017 til ICAN vekker håp om at Nobelkomiteen nå, med en jurist som leder, har etablert en ny forståelse for at norske politikere er betrodd å ivareta Nobels metode for å nå målet, ikke sine egne ideer om fred. På vegne av komiteen understreket lederen, Berit Reiss-Andersen, med kunnskapsrik overbevisning atommaktenes ansvar for å delta i avskaffelsen av de våpnene som utgjør en konstant trussel om utslettelse av oss alle. Slik viste komiteen i år selvstendighet også i forhold til norsk utenrikspolitikk. Den viste interesse for Nobels vilje ved å sitere tre uttrykk i testamentet – alle hentet fra datidens fredsbevegelse. De tre uttrykkene bidrar alle til å belyse formålet, hva og hvem Nobel tenkte på med begrepet ”fredsförfäktare”.

II. Forholdet til Nobelstiftelsen, Stortingets svenske oppdragsgiver

Fredsprisene deles ut på grunnlag av Nobels testament, av Nobelstiftelsen, en stiftelse med sete i Sverige. Stiftelsen står under svensk rett og svensk jurisdiksjon. Etter Stiftelsesloven av 1994 har stiftelsens styre det endelige og overordnede ansvar for hele virksomheten, også når organer bistår styret. Et vedtak 21.3 2012 som avsluttet svenske myndigheters gransking av fredsprisen (se nobelwill.org - Basic Documents), understreket styrets plikt til å undersøke Nobels intensjon med fredsprisen og påse at formålet etterleves av alle hjelpeorganer – som også må bety Stortinget i dets funksjon med å velge medlemmer til Den norske Nobelkomité.

Vedtaket tok uttrykkelig avstand fra Nobelkomiteens påstand om å være selvstendig og uavhengig, og uttalte at Nobelstiftelsens styre skal reagere og har plikt til ikke å utbetale fredspriser som ikke stemmer med formålet. (Det norske synet var ”... inte förenligt med att stiftelsens styrelse ytterst svarar för ändamålsuppfyllelsen. Om styrelsen finner att ... val av pristagare avviker från stiftelsens föreskrifter ..., är styrelsen skyldig att ingripa.”)

Nobelkomiteen likte ikke vedtaket og ønsket et unntak fra lovens regel slik at den endelige vurderingen av om fredsprisene var innenfor formålet, fortsatt skulle skje i Norge. Søknaden om dette ble avslått av Kammerkollegiet i 2015. Stiftelsen bragte vedtaket inn for den svenske regjering, men frafalt senere anken. Dette betyr at det fulle, endelige og overordnede ansvar også for fredsprisene ligger i Stockholm, hos Nobelstiftelsens styre. Stortinget er i oppgaven med å velge Nobelkomité ikke norsk statsorgan etter Grunnloven. Det betyr at norske folkevalgte her er undergitt svensk lovgivning, svensk jurisdiksjon og instruks fra Nobelstiftelsens styre i Stockholm.

Denne ordningen er unektelig uvanlig, en anomali. Stortinget velger Nobelkomiteen som velger prisvinnerne, mens det overordnede juridiske ansvar, økonomisk og strafferettslig, for tildelingene ligger hos Nobelstiftelsen. Medlemmene av styret i Stockholm vil ikke kunne utbetale priser som bryter med Nobels intensjon uten å pådra seg et personlig erstatningsansvar. Som opplyst på NPPWs nettsider er et slikt personlig ansvar faktisk gjort gjeldende i en rettssak som har ført til at Sverige nå er saksøkt i en sak for Menneskerettsdomstolen i Strasbourg (nobelwill.org/ECHRpress.html).

En ordning som denne, hvor styret i en privat stiftelse i et annet land har overoppsyn og må kunne instruere Stortinget, ville neppe ha blitt innført i dag, og ordningen vil ikke kunne fortsette med mindre Stortinget utfører oppgaven med stor vekt på lojalitet mot Nobel. Stortinget bør på eget initiativ endre opplegget for valg til Nobelkomiteen. Innsikt i og troskap mot Nobels idé må igjen, slik det var frem til 1948, bli avgjørende for uttak av medlemmer til Nobelkomiteen. *I det aller minste* må partigruppene i år forutsettes å velge personer som står for og er oppsatt på å fremme fredsprisens grunnidé om sikkerhet ved et globalt samarbeid om nedrustning, virke for det Nobel kalte en *nasjonenes forbrødring*.

Videre informasjon og underlagsdokumenter fins på NPPWs webside nobelwill.org. Her har vi også offentliggjort listen over de 34 kandidatene som var kvalifiserte i 2017 – med retningslinjer som også bør styre uttaket til Nobelkomiteen. Vi står gjerne til disposisjon for samtaler og forslag om hvordan endringen kan gjennomføres..

III. En enestående mulighet for Norge til virkelig å bidra i internasjonal politikk

Nobel ville befri menneskeheten fra den livsfarlige militære sikkerhetspolitikk vi er fanget i. Han tenkte ut fra det beste for verden, en ”nasjonenes forbrødring” på tvers av landegrenser, religion, rase, politisk og økonomisk system – altså nettopp den tenkemåte ICAN står for. *For forsvarlig å ivareta nobelvervet må representantene være fullt klar over forskjellen mellom de to måtene å tenke sikkerhet på*, og sørge for at komiteen sammensettes av personer som ut fra holdninger og kunnskaper er innstilt på, og de best egnede til, å fremme Nobels eget formål med prisen.

Nobelprisen gir Norge en enestående mulighet til å gå foran og vise vei til et paradigmeskifte i internasjonale relasjoner. (Se til inspirasjon kommentarene nylig fra Jan Öberg, den svensk-danske fredsforskeren, til det danske forsvarsforliket i år: <https://janoberg.me/2017/10/11/forsvarsforliget-2017-ti-positive-punkter/>.)

NOBEL PEACE PRIZE WATCH

Fredrik S. Heffermehl Tomas Magnusson

Kopi:

Nobelkomiteen, Oslo,

Nobelstiftelsen, Stockholm

Torgny Håstad, ordförande i Nobelfullmäktige, Stockholm

STØTTEERKLÆRING:

Undertegnede professorer ved de juridiske fakultetene i Oslo, Bergen og Tromsø slutter seg til den oppfatning at Stortinget har plikt til å ta stilling til Nobelprisens formål og velge til Nobelkomiteen personer som har vist evne og vilje til å fremme det spesifikke fredsarbeid, den vei til å forebygge nye kriger, som Nobel ville støtte med "prisen for fredsforkjempere".

Professor em. dr. philos. Kristian Andenæs, UiO

Professor dr. juris Finn Arnesen, UiO

Professor dr. juris Cecilia Marcela Bailliet, UiO

Professor mag.art. Nils A. Butenschøn, UiO

Professor dr. juris Thomas Eeg, UiB

Professor dr. juris Terje Einarsen, UiB

Professor dr. juris Gunnar Eriksen, UiT

Professor em. Stein Evju, UiO

Professor dr. juris Anne Hellum, UiO

Professor dr. juris Alf Petter Høgberg, UiO

Professor, PhD Jørn Jacobsen, UiB

Professor dr. juris PhD Sören Koch, UiB

Professor dr. juris Malcolm Langford, UiO

Professor dr. juris Alla Pozdnakova, UiO

Professor dr. juris Kirsten Sandberg, UiO

Professor dr. juris Trond Solvang, UiO

Professor dr. juris Jo Stigen, UiO

Professor em. dr. juris Aslak Syse, UiO

Länsstyrelsen i Stockholm, beslut 21.3 2012,

<http://www.nobelwill.org/index.html?tab=6#illegal3>

inneholder bl.a. følgende formuleringer:

I stiftelseslagen, som trädde i kraft den 1 januari 1996, regleras att det är styrelsen som ytterst ansvarar för kapitalförvaltningen och för uppfyllandet av föreskrifterna i övrigt, till exempel ändamålsföreskrifterna.

I Nobelstiftelsens svar framförs att styrelsen svarar för att bland annat ändamålsföreskrifterna följs, därmed underförstått att styrelsen ska ingripa om kommittén arbetar på ett sätt som styrelsen inte anser uppfyller ändamålskriterierna.

Nobelkommittén för fredspriset hävdar i bilagan till stiftelsens svar att den vid utdelningen av ett pris är oavhängig och inte får instrueras. Detta är emellertid inte, enligt Länsstyrelsens mening, förenligt med att stiftelsens styrelse ytterst svarar för ändamålsuppfyllelsen. Om styrelsen finner att en prisutdelares val av pristagare avviker från stiftelsens föreskrifter om det priset, är styrelsen skyldig att ingripa.